FFORWM MYNEDIAD LLEOL BRO MORGANNWG

Cofnodion cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Gorffennaf, 2024.

Yn Bresennol: I.A.N. Perry (Cadeirydd); W.A. Hennessy (Is-Gadeirydd); S. Bain, J. Cole, R. Exley, I. Fraser, K. Lucas, S. McMillan, G. Thomas a Cynghorwr E. Williams.

Hefyd yn bresennol: G. Davies (Ysgrifenydd), D. Hunt ac S. Thomas (Cyngor Bro Morganwg) ac T. Cottnam (Cyfoeth Naturiol Cymru).

(a) Ymddiheuriad Am Absenoldeb –

Derbyniwyd hwn gan y I. Buckley, S. Campbell, F. Coleman, S. Gaffney a P. Walsh.

(b) Cofnodion –

CYTUNWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 23 Tachwedd, 2023 fel cofnod cywir.

(c) Adroddiad Cynnal a Chadw –

Rhoddodd D. Hunt y wybodaeth ddiweddaraf am y gwaith cynnal a chadw a wnaed gan y Tîm Hawliau Tramwy.

Dechreuodd drwy ganmol gwaith a mewnbwn gwirfoddolwyr, yn enwedig mewn cysylltiad ag adrodd materion ac o ran rhwystrau i'w clirio.

O ran gorfodi cnydau, dywedodd D. Hunt y bu lefel resymol o gydymffurfio gan dirfeddianwyr ac mai dim ond ychydig o lythyrau a anfonwyd yn atgoffa tirfeddianwyr i gadw eu llwybrau'n glir. Atgyfnerthodd fod adrodd am rwystrau drwy wirfoddolwyr yn ddarn hanfodol o waith a ryddhaodd amser swyddogion.

(d) Diweddariadau Gorchmynion Cyfreithiol a Gorchmynion Diwygio Tystiolaethol –

Rhoddodd S. Thomas ddiweddariad o'r Gorchmynion Cyfreithiol a'r Gorchmynion Addasu Tystiolaethol sydd wrthi'n cael eu cwblhau ar hyn o bryd.

Dywedodd S. Thomas fod tri Gorchymyn Cyfreithiol ar y gweill mewn cysylltiad â symud llwybrau yn ôl oherwydd erydu arfordirol. Roedd y tri llwybr yn ymwneud â Thrwyn Larnog – Rhif 2, Sain Dunwyd – 5 a 6, a Thrwyn Tŷ Haf.

O ran Trwyn Larnog, dywedodd S. Thomas fod dwy ran yn agos at ymyl y clogwyn felly byddent yn cael eu dargyfeirio i'r mewndir. Y gobaith oedd y byddai’r

Gorchymyn yn cael ei gwblhau eleni. O ran Sain Dunwyd 5 a 6, roedd hyn yn ymwneud â darn o lwybr a ddifrodwyd yn agos at Goleg yr Iwerydd ac unwaith eto y nod oedd symud y llwybr yn ôl i'r mewndir. O ran Trwyn Tŷ Haf, roedd y rhan o’r llwybr wedi'i chau dros dro a rhoddwyd gwyriad ar waith oherwydd yr agosrwydd at ymyl y clogwyn. Roedd y Cyngor yn gweithio gyda CADW o ran cyfansoddiad y llwybr newydd ac roedd trafodaeth bellach yn parhau.

Roedd dau safle o gwmpas a oedd yn cael eu hystyried ynghylch eu hintegreiddio i'r Map Diffiniol. Mae’r ddau safle yn ymwneud â Fferm Brocastell a Llwybr Troed 4 a Fferm Lilypond yn Nhresimwn. O ran Fferm Brocastell, aeth y llwybr presennol drwy ganol iard fferm ac felly roedd ffordd arall o gwmpas yn cael ei hystyried. Ar gyfer Fferm Lilypond, unwaith eto oherwydd ei bod yn agos at fferm, roedd llwybr arall yn cael ei ystyried.

Dywedodd S. Thomas hefyd fod gan y tîm HTC chwe ffeil agored ar gyfer ceisiadau ar hyn o bryd, gydag un yn cael ei ystyried yn gynharach yn y flwyddyn gan yr Is-bwyllgor Hawliau Tramwy Cyhoeddus. Roedd y cais hwnnw hefyd wedi'i gyflwyno fel apêl gyda PCAC. Roedd y pum cais agored arall yn cynnwys cryn amser swyddogion a gall rhai o'r rhain gae eu cyflwyno i'r FfMLl i ymgynghori arnynt.

(e) Trosolwg Cyllid Grant –

Cyfeiriodd D. Hunt at y Grant Gwella Mynediad a ariannwyd 100% gan Cyfoeth Naturiol Cymru. Drwy hynny, roedd 50 o gamfeydd a gatiau cusanu wedi'u gosod gan gynnwys dwy bont droed newydd a thros 150 o farcwyr ffordd. Roedd cyllid wedi'i ddyrannu ar gyfer 2024/25 hefyd a byddai'r cyllid hwnnw'n cael ei ddefnyddio i osod dwy bont droed arall.

(f) Gwerthusiad ac Adborth ar Weithdy Blaenorol y Fforwm Mynediad Lleol –

Cyfeiriodd D. Hunt at y cynllun treialu hygyrchedd a llwybr natur a gynhaliwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru a dywedodd fod dau lwybr wedi'u nodi i'w cynnwys ym Mro Morgannwg. Byddai'r cynllun treialu yn arwain at arolygu llwybrau er mwyn asesu eu hygyrchedd i bobl ag anabledd a byddai'n caniatáu iddynt ddeall y llwybr cyn iddynt gyrraedd eu cyrchfan.

Roedd y llwybr cyntaf a ddewiswyd ar gyfer Bro Morgannwg o amgylch Gorllewin Aberddawan i Gwm Colhuw a nodwyd bod angen gatiau newydd a oedd yn haws eu hagor. Roedd yr ail lwybr o amgylch Penarth a Swanbridge, ac unwaith eto fe’i nodwyd ar gyfer gosod gatiau newydd a hefyd wyneb gwell oherwydd ardaloedd gwlyb a mwdlyd.

(g) Cyflwyniad gan y Tyst Allanol – Tricia Cottnam, Cyfoeth Naturiol Cymru – Llwybr Arfordir Cymru -

Rhoddodd T. Cottnam, Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) gyflwyniad trosolwg o Lwybr Arfordir Cymru. Dechreuodd y cyflwyniad drwy amlinellu'r canlynol:

- Roedd y llwybr arfordirol o amgylch Cymru tua 870 milltir o hyd ac fe'i hagorwyd yn swyddogol ar 5 Mai 2012.
- Nododd 2022 10fed pen-blwydd agor llwybr yr arfordir a bu llawer o weithgareddau i ddathlu'r garreg filltir gan gynnwys ymweliad gan y Tywysog Charles ag ardal Sir Benfro o'r llwybr. Hysbysebwyd llwybrau cylchol ychwanegol hefyd i gysylltu â safleoedd treftadaeth fel eglwysi a chaerau.
- Dros y 12 mlynedd diwethaf, mae CNC wedi gweithio'n agos gydag awdurdodau lleol i wella gwasanaethau, dodrefn ac arwyddion. Roedd llwybrau wedi'u diwygio er mwyn eu symud yn agosach at yr arfordir, tra bod llwybrau eraill wedi eu dargyfeirio oherwydd erydu arfordirol.
- Gwnaed llawer o waith hyrwyddo gan gynnwys datblygu gwefan ac roedd hyn yn cynnwys Neuadd Enwogion i arddangos rhai o'r bobl hynny a oedd wedi cerdded y llwybr arfordirol cyfan.
- Roedd cyllid wedi'i ddarparu i awdurdodau lleol er mwyn cynnal a gwella llwybr yr arfordir drwy dorri llystyfiant yn ôl ac ailosod arwyddion a marcwyr ffordd.
- Roedd CNC hefyd wedi creu llwybrau mwy hygyrch ac roedd wedi gweithio i wella bioamrywiaeth ac adfer natur.
- Darn pwysig o waith oedd datblygu teithiau cerdded cylchol a byddai'r rhain yn cael eu gwella drwy fynediad drwy Google Street View i gynorthwyo cerddwyr i asesu a dewis eu llwybr cerdded.
- Roedd CNC hefyd wedi cynnal arolwg busnes i asesu a oedd busnesau lleol wedi gweld cynnydd mewn masnach.

O ran adran De Cymru, dywedodd T. Cottnam ei bod yn gorchuddio 7 ardal ffin Awdurdod Lleol, gan ymestyn dros tua 180 milltir. Byddai'r llwybr yn cael ei arolygu'n flynyddol i wirio hygyrchedd ac addasrwydd a byddai CNC yn cynorthwyo’r gwaith cynnal a chadw drwy ddarparu cyllid grant. Byddai CNC hefyd yn rheoli ac yn ymateb i gwynion y cyhoedd ac yn cynnal gweithgareddau hyrwyddo. Ar hyn o bryd, roedd 3 phrosiect allweddol ar waith gan CNC:

1. 2 safle a ddewiswyd i asesu hygyrchedd;
2. Google Street View;
3. Arwyddion ychwanegol gyda chysylltiadau â llwybrau allweddol.

O ran ardal Bro Morgannwg, roedd llwybr yr arfordir yn 38 milltir o hyd. Darparodd CNC grant blynyddol i'r Cyngor ar gyfer cynnal a chadw ac roedd arian grant ychwanegol wedi'i ddarparu ar gyfer codi adeileddau fel pontydd troed.

Defnyddiwyd grant CNC ar gyfer 2024/25 i ail-alinio'r llwybrau yn Larnog, Sain Dunwyd a Bae Tŷ Haf a gosod arwyddion a logos newydd Llwybr Arfordir Cymru.

Tynnodd T. Cottnam sylw at y ffaith ar 5 Medi y byddai Gŵyl Gerdded y Fro o draeth Llanilltud Fawr i Drwyn yr As.

Holodd Aelod o'r Fforwm faint o bobl oedd yn cerdded llwybr yr arfordir o un pen i'r llall. Mewn ymateb, dywedodd T. Cottnam ei bod yn anodd iawn darganfod hynny, ond roedd Neuadd yr Enwogion, felly roedd CNC yn ymwybodol o lawer o bobl a oedd wedi ei chwblhau. Fodd bynnag, roedd yn anodd iawn gweithio allan

niferoedd gwirioneddol oni bai bod pobl â chownteri. Yr hyn a oedd yn hysbys oedd bod Croeso Cymru wedi cynnal astudiaeth economaidd o'r effaith ers agor Llwybr yr Arfordir ac roedd Lonely Planet wedi arddangos y Llwybr fel un o'r lleoedd i ymweld â nhw.

O ran rhagolygon cyllid yn y dyfodol, amlinellodd T. Cottnam fod Llwybr yr Arfordir yn dal i fod ar agenda Llywodraeth Cymru a bod cyllid ar gyfer ei gynnal a'i gadw wedi cynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn am y tair blynedd diwethaf. Byddai Llywodraeth Cymru hefyd yn dyrannu cyllid grant ar gyfer prosiectau mawr, yn seiliedig ar gynigion a gyflwynwyd gan awdurdodau lleol. Byddai cyllid ar gyfer y llwybr yn debygol o barhau gyda mwy o ffocws ar well hygyrchedd a gwella bioamrywiaeth.

Diolchodd y Cadeirydd i T. Cottnam am ei chyflwyniad.